

FORSKERUTDANNINGSUTVALGET

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Det kalles inn til møte i Forskerutdanningsutvalget, **torsdag den 8. mars 2012 kl. 10.00-11.30**. Møtet skal være i styrehuset i BIO-bygget, 2. et. ved BIO ekspedisjonen.

SAK I GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

SAK II GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 23. november 2011

SAK III ORIENTERINGER

- a) Oversikt av opptaksbrev til ph.d.- kandidater tatt opp ved instituttene og fakultetet, og godkjenning av opplæringsdelen i perioden 20.11.11- 1.3.2012,
- b) Antall disputaser per 1. mars 2012 er 9, alle ph.d. Det er så langt innlevert 24 avhandlinger.
- c) Vikar for ph.d.- koordinator
- d) Læringsutbytte for Ph.d-nivået (3. syklus) og vitnemålstillegg
- e) Ph.d-undersøkelsen DAMVAD
- f) Orienteringer fra møte i forskningsutvalget
 - i) FU 02/12 Open Access Orientering om rapport v/ professor Maurice
 - ii) FU-03/12 Veilederopplæring for ph.d
 - iii) FU 04/12 Organisasjon for stipendiater
- g) Orientering om Nasjonal forskerskole i fornybar energi
- h) Hvordan går prosessen med forskerutdanningsmeldingen?
FU medlemmer orienterer om prosessen ved eget institutt
- i) Løypemelding, rapport om arbeidsdeling innen ph.d-administrasjon
- j) Endringer i dekanatet høsten 2012, konsekvenser for FU

SAK 1/12 Målsetninger for FU i 2012 i lys av strategiplanen
Diskusjonssak

SAK 2/12 Feltkurs som spesialpensum og som del av opplæringsdel
Diskusjonssak

SAK 3/12 EVENTUELT

Lise Øvreås
Leder

Eli Neshavn Høie
Sekretær

Bergen, 5. mars 2012 ELIHØ

UNIVERSITETET I BERGEN

Det matematisk – naturvitenskapelige fakultet
FORSKERUTDANNINGSUTVALGET

Sak 01/12 (ePhorte sak 2012/14492)

Møtedato: 08.0311

MÅLSETNINGER FOR FU i 2012 I LYS AV STRATEGIPLANEN - DISKUJSSAK

Fakultetets strategiplan ble vedtatt for vel et år siden, og i denne er det også satt opp mål for forskerutdanningen ved fakultetet. Forskerutdanningsutvalget bør spille en rolle i å se på hvordan målene for å styrke kvaliteten i forskerutdanningen kan oppnås, og det bør derfor pekes på noen fokusområder for det kommende året. Hovedmålsettingen er å oppnå bedre kvalitet i ph.d.-utdanningen, og en rekke virkemidler er listet for hvordan dette målet kan oppnås.

I strategiplanen til fakultetet er følgende hovedfokusområder satt opp for forskerutdanningen

«Fakultetet vil styrke kvaliteten i ph.d.-utdanningen
Virkemidler:

- Styrke forskningsgruppens rolle i ph.d.-utdanningen
- Fortsette arbeidet med å styrke kandidatens progresjon
- Kvalitetssikre og videreutvikle forskerskolene ved fakultetet
- Bidra til å avklare arbeidsdeling og ansvarsforhold knyttet til fellesgrader
- Styrke ph.d.-utdanningen gjennom økt bruk av samarbeidsavtaler med institusjoner i inn- og utland
- Vurdere om fakultetets karakterkrav ved opptak til og gjennomføring av ph.d.-studiet er hensiktsmessige
- Vurdere mulige modeller for påplussing av et fjerde (plikt)år for prosjektstipendiater
- Sikre godt og bredt tilbud av emner på ph.d.-nivå, lokalt og gjennom nasjonalt samarbeid»

Forskerutdanningsutvalget bes vurdere i hvilken grad noen av disse områdene bør prioriteres i arbeidet det kommende året for å videreutvikle kvaliteten i forskerutdanningen ved fakultetet. Videre bør det prioriteres å sette i gang tiltak som kan bygge opp under måloppnåelsen. Studieseksjonen har noen midler tilgjengelig for å kunne støtte enkle tiltak som ikke er for kostbare.

Forslag til vedtak: *Forskerutdanningsutvalget diskuterte målsettinger for 2012, og ønsker å sette opp noen prioriterte tiltak for arbeidet det kommende året. Basert på diskusjonen blir det lagt frem en liste over prioriterte tiltak med fremdriftsplan til neste møte i forskerutdanningsutvalget.*

Bergen 5. mars 2012
ELIHØ

UNIVERSITETET I BERGEN

Det matematisk – naturvitenskapelige fakultet
FORSKERUTDANNINGSUTVALGET

Sak 02/12 (ePhorte sak 2012/2946)

Møtedato: 08.03.12

FELTKURS SOM SPESIALPENSUM OG SOM DEL AV OPPLÆRINGSDELEN

Matematisk institutt har i sitt lokale forskerutdanningsutvalg diskutert hvorvidt ph.d kandidater kan få godkjent feltkurs som P-TEX eller SVALEX som spesialpensum, med uttelling opp til 5 studiepoeng. Ph.d.- reglementet nevner ikke feltkurs, men forskerkurs:

"Nasjonale og internasjonale forskerkurs med en varighet på 5 fulle arbeidsdager gir 2 studiepoeng. Krav til dokumentasjon av kursets omfang og innhold ligger på kandidat og kursarrangør"

Saken ble diskutert i Forskerutdanningsutvalget ved Matematisk institutt i fjor:

Feltkurs som spesialpensum

FU ønsket å diskutere politikken angående godkjenning av feltkurs i opplæringsplanen til ph.d-studiet. Dette er blitt aktualisert ved at to studenter (en har søkt om godkjenning, en annen har allerede fått godkjent kurset) ønsker å bruke et feltkurs til å dekke 5 studiepoeng i opplæringsplanen, selv om reglementet til forskerutdanningen understreker at feltkurs i utgangspunktet bare kan dekke 2 studiepoeng (om de har en varighet på 5 fulle arbeidsdager). Utvalget valgte ikke å sette en fast praksis på hvor mye et feltkurs kan telle. Det FU derimot vil kreve er at alle som søker om å få godkjent feltkurs i opplæringsplanen må vedlegge dokumentasjon på innhold, varighet og omfang for dette kurset. Deretter vil hvert enkelt tilfelle bli vurdert individuelt av FU og det vil på bakgrunn av vedlagt dokumentasjon bli avgjort hvor mange studiepoeng feltkurset vil kunne gi i opplæringsplanen. Det ble avgjort av FU at de to aktuelle studentene må fremlegge dokumentasjon for dette kurset og deretter vil FU vurdere omfanget.

Matematisk institutt har vært litt usikre på hvordan de skal forholde seg til saken, og har i instituttet sitt FU bestemt at fra 1. januar 2012, så vil ikke slike feltkurs bli godkjent som spesialpensum, og MI vil i stedet oppfordre ph.d.- kandidatene til å ta regulære emner. Dette er hovedsakelig fordi MI er usikker på innholdet i slike feltkurs, og om nivået på feltkursene er slik at det kan inkluderes i opplæringsplanen for ph.d.-kandidater.

Hvilken praksis er det ved andre institutt? Bør det foreligge felles retningslinjer for feltkurs i ph.d.-reglementet for alle instituttene, eller skal det her være rom for individuelle vurderinger ved det enkelte institutt?

Forskerutdanningsutvalget bes å diskutere saken med bakgrunn i saker/problemstillinger ved eget institutt, og videre å anbefale om det bør foreligge felles retningslinjer i ph.d.-reglementet som er felles for alle instituttene.

Bergen 6. mars 2012
ELIHØ

Forslag til Læringsutbyttebeskrivelse, ph.d.-nivå ***Bokmål versjon***

En ph.d.- kandidat med fullført kvalifikasjon ved Universitetet i Bergen skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse (jf. NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (Tilsynsforskriften) § 4.2.):

Kunnskap

Kandidaten

- *er i den internasjonale kunnskapsfronten innenfor sitt fagområde og behersker fagområdets vitenskapsteori og/eller kunstneriske problemstillinger og metoder;*
- *kan vurdere hensiktsmessigheten og anvendelsen av ulike perspektiver, metoder og prosesser i forskning og faglige og/eller kunstneriske utviklingsprosjekter;*
- *kan bidra til utvikling av ny kunnskap, nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor fagområdet.*

Ferdigheter

Kandidaten

- *kan formulere problemstillinger for forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid;*
- *kan planlegge og gjennomføre forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå;*
- *kan analysere og håndtere komplekse faglige spørsmål, og utfordre etablert kunnskap og praksis på fagområdet.*

Generell kompetanse

Kandidaten

- *kan identifisere, analysere og reflektere kritisk over forsknings- og vitenskapsetiske problemstillinger knyttet til forskningsprosjekt og forskningsfelt;*

Forslag til Læringsutbyttebeskrivelse, ph.d.-nivå ***Nynorsk versjon***

Ein ph.d.- kandidat med fullført kvalifikasjon ved Universitetet i Bergen skal ha dette totale læringsutbyttet definert i kunnskap, ferdigheiter og generell kompetanse (jf. forskrift frå NOKUT om tilsyn med utdanningskvaliteten i høgare utdanning (Tilsynsforskrifta) § 4.2.):

Kunnskap

Kandidaten

- *er i den internasjonale kunnskapsfronten innanfor sitt fagområde og meistrar vitenskapsteorien på fagområdet og/eller kunstnarlege problemstillingar og metodar;*
- *kan vurdere bruken av og kor føremålstenlege ulike perspektiv, metodar og prosessar er i forskning og faglege og/eller kunstnarlege utviklingsprosjekt;*
- *kan medverke til utvikling av ny kunnskap, nye teoriar, metodar, fortolkingar og dokumentasjonsformer innanfor fagområdet.*

Ferdigheiter

Kandidaten

- *kan formulere problemstillingar for forskning og fagleg og/eller kunstnarleg utviklingsarbeid;*
- *kan planleggje og gjennomføre forskning og fagleg og/eller kunstnarleg utviklingsarbeid på høgt internasjonalt nivå;*
- *kan analysere og handtere komplekse faglege spørsmål, og utfordre etablert kunnskap og praksis på fagområdet.*

Generell kompetanse

Kandidaten

- *kan identifisere, analysere og reflektere kritisk over forskings- og vitenskapsetiske problemstillingar knytte til forskingsprosjekt og forskingsfelt;*

Forslag til Læringsutbyttebeskrivelse, ph.d.-nivå
Engelsk versjon

The following are the total knowledge, skill and general competency learning outcomes for fully qualified PhD Candidates at the University of Bergen (cf. Norwegian Agency for Quality Assurance in Education's [NOKUT] regulations on the supervision and control of the quality of Norwegian higher education ["Tilsynsforskriften"] § 4.2.):

Knowledge

The Candidate

- *is at the international forefront of their subject area, and masters the subject area's theories and/or artistic questions and methods;*
- *can evaluate the appropriateness and usefulness of various perspectives, methods and processes in research and in academic and/or artistic projects;*
- *can contribute to the development of new knowledges, new theories, methods, interpretations and forms of documentation within their subject area.*

Skills

The Candidate

- *can formulate research questions and topics for academic and/or artistic development;*
- *can plan and conduct research and academic and/or artistic projects at a high international level;*
- *can analyse and handle complex academic questions and challenge established knowledge and practise within their subject area.*

General competencies

The Candidate

- *can identify, analyse and critically reflect on research ethics as these relate to research projects and areas;*
- *can conduct research and dissemination with academic integrity and in accordance with the basic values of academic activities;*

Protokoll fra Fellesmøtet

Universitetets forskningsutvalg - Universitetets utdanningsutvalg

Tidspunkt: Onsdag 7. desember 2011, Kl. 10:30 – 12:30

Sted: Dragefjellet

Til stede: **UU:** Kuvvet Atakan, Jan Oldervoll (HF), Ingrid Holsen (PSY), Olaf Smedal (SV), Helge Dahle (MN), Arne Tjølsen (MOF), Knut Martin Tande (JUS), Mats Johansen Engdal (STUD), Livar Bergheim (STUD), Runar Bjørkvik Mæland
FU: Berit Rokne, Astri Andresen, Lise Øvreås (MN), Ståle Pallesen (PSY), Lillian Helle (HF), Christoffer Schander (UMIB), Ragna Aarli (JUS), Anne Lise Fimreite (SV),
SA: Christen Soleim, Ingvild Greve, Tove Steinsland, Bjug Bøyum
FA: Heidi Espedal, Svenn-Åge Dahl, Bjørn Einar Aas
UB: Susanne Mikki

Andre :

Kontoret for samfunnskontakt: Lars Helge Nilsen, Kristen Haugland, Kirsti Brekke

Fra HF (sekretariatet) : Inger Marie Hatløy

Fra MN (sekretariatet): Eli Neshavn Høie

Fra MOF (sekretariatet): Ane B. Mengshoel

Jorid Martinsen (student)

I Godkjenning av innkalling og dagsorden

Innkalling og dagsorden ble godkjent

II Saker

FU-UU 1/11: Kvalitet i utdanning

Kvalitet i utdanning

Kuvvet Atakan orienterte om arbeidet i arbeidsgruppen som er nedsatt for å arbeide med temaet "kvalitet i utdanning".

Temaet ble presentert ved en gjennomgang av ulike aktørers perspektiv ved definering av kvalitet i utdanning: Studentperspektivet er resultatorientert og fokuserer på den kunnskapen de sitter igjen med etter fullført utdanning. Også det pedagogiske tillegges vekt i studentenes perspektiv. Fra "lærerne" sin side blir det viktig for å bringe inn *faglig* kvalitet som vilkår for kvalitet i utdanning. Det er imidlertid flere perspektiver som må til for å få et helhetlig bilde av hva som kjennertegner "kvalitet i utdanning". Samfunnsaktørens perspektiv for å definere kvalitet vil være at kandidatene har den kompetansen som arbeidslivet etterspør. Myndighetenes anliggende gjennom kontrollorganer som i dette tilfellet NOKUT, vil være påvirket av samfunnspolitiske målsettinger. Det er minst 4 aktører som har definisjonsrett og derfor også bør ha definisjonsmakt når det gjelder å definere kvalitet i utdanning.

Det er viktig at UiB har en stemme i debatten om hvordan kvalitet i utdanning skal defineres. Arbeidet i arbeidsgruppen skal munne ut i en rapport som foreligger på nyåret 2012. Rapporten vil også danne grunnlaget for diskusjonene i det nasjonale studiekvalitetsseminaret 14. mai som vil ha temaet kvalitet i utdanning.

DiGUiB

Kuvvet Atakan orienterte om de tre delprosjektene i DiGUiB.

"Digitale læringsressurser" skal gjøre læringsressursene lettere tilgjengelig for studentene. Informasjonstiltak opp mot studenter når det gjelder de ressursene som allerede eksisterer står sentralt i dette delprosjektet. "Digital undervisning" er det prosjektet som står høyest på studentenes ønskeliste. Sentrale tiltak er i den sammenheng video-streaming av undervisning fortrinnsvis i emner med store studenttall, samt videoproduksjoner for gjenbruk og lagring. Det siste delprosjektet er "digital eksamen", som det blir gjennomført en pilot på før jul.

Det ble i møtet gitt uttrykk for at negative sider ved digitalisering av undervisning, er at muligheten for "øyekontakt" og kommunikasjon med studentene blir vesentlig redusert.

Tiltak innen DigUiB vil være basert på frivillighetsprinsippet og emneansvarlige har muligheten til å bestemme dette basert på egne faglige vurderinger. Digitale hjelpemidler og støttesystemer er ikke ment til å erstatte tradisjonelle typer av undervisningsformer, men som en valgfri tiltak for å øke kvaliteten av utdanning.

Fra studentrepresentantenes side ble det fokusert på fordelene det gir for studentene å kunne se forelesninger de ellers ikke hadde hatt mulighet til å delta i, i ettertid.

Det ble også gitt uttrykk for at pc på eksamen også vil kunne gi økte muligheter for fusk. Det er derfor viktig å ha et ekstra fokus på sikkerhet i dette arbeidet.

Idéportalen

Temaet ble presentert av Kristen Haugland og Kirsti Brekke ved Kontor for samfunnskontakt. Det ble orientert om bakgrunnen for prosjektet, og pilotfasen i perioden 2007-2010 ved NTNU. Prosjektfasen er nå gått ut, og det blir arbeidet for en felles ordning der følgende høyskoler/universitet skal ha en felles portal: NTNU, UiB, UiT, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Sør-Trøndelag. Arbeidet skal videreføre det pilotprosjektet som NTNU har hatt med støtte fra Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Dette blir nå et eget frittstående prosjekt, som finansieres av medlemsinstitusjonene.

Formålet med ordningen er et styrket samarbeid mellom universitet og samfunnet, gjennom å legg til rette for kontakt mellom arbeidsgivere og studenter gjennom nettportalen. I portalen kan bedrifter legge inn forslag til oppgaver som studentene kan løse, og studenter kan foreslå oppgaver til bedrifter.

Noen av utfordringene man har møtt i arbeidet med portalen, er forskjellen mellom fagbetegnelser på den ene siden, og de bransjebetegnelse som blir benyttet i arbeidslivet på den andre siden. Arbeidsgivere trenger også å få informasjon og veiledning om hvilke forventninger de kan ha til studenter på ulike nivå og om hvilke typer problemstillinger studentene løse.

"Omvendt karrieredag"

Kuvvet Atakan orienterte om "omvendt karrieredag" som er et av tiltakene som er foreslått i forlengelse av Kompetanse 2020. Behovet for tettere kontakt mellom UiB og arbeidslivet ble påpekt, og omvendt karrieredag er ett av tiltakene. Tiltaket innebærer arrangement der UiB

kandidatene får presentere sin kompetanse for representanter fra arbeidsliver. Mat-nat, HF og SV fakultetene vil være piloter, og det legges til rette for et arrangement på institusjonsnivå.

FU-UU 2/11 Kvalifikasjonsrammeverket

Christen Soleim orienterte om arbeidet med implementering av kvalifikasjonsrammeverket ved UiB.

På 1. og 2. syklus startet arbeidet i 2006, med det mål at læringsutbyttebeskrivelsene skulle implementeres i studieplanene i løpet av 2009. Dette ble senere endret til 2012, som er fristen som er satt av departementet. Videre har alle instituttene fått tilbud om informasjonsmøter om ordningen. Det er også gjennomført et miniseminar vedrørende innføringen av kvalifikasjonsrammeverket.

På 3. syklus har det vært orientert om kvalifikasjonsrammeverket i en intern prosess ved UiB på møter i Forskningsutvalget. Fakultetene er orientert om prosess og status gjennom forumet for PhD-koordinatorer. Videre vil Prodekaner og prorektor avholder seminar i januar 2012 der nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk i forskerutdanningen blir behandlet

Læringsutbyttebeskrivelsene skal beskrive den kompetanse alle kandidater skal ha ved fullført utdanning. Det skal imidlertid ikke være en beskrivelse av hele utdanningen. Beskrivelsene skal angi reelle mål for utdanningen, og skal ikke være noe "å strekke seg etter". Rammeverket er kumulativt, det har en innebygget progresjon som det er viktig at utdanningene følger.

Det ble understreket at læringsutbyttebeskrivelsene ikke skal være relatert til karakterer.

Innspill under drøftingen:

UB ga uttrykk for at de gjerne ville ha innspill på hva de kunne bidra med når det gjelder arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket. Det ble også spurt om det er ønskelig med formalisert kontakt med instituttene i dette arbeidet.

Det kom inn innspill på at det bør vurderes i hvert enkelt tilfelle hva som er den mest hensiktsmessige måten å gjøre dette på.

Det ble videre sagt at det gjort mye viktige erfaringer i forbindelse med arbeidet med implementering av kvalifikasjonsrammeverket i 1. og 2. syklus, og at det er viktig å dra nytte av de erfaringene i det videre arbeidet med 3. syklus.

Detaljeringnivået i læringsutbyttebeskrivelsene ble nærmere kommentert, og det ble gitt uttrykk for at når det gjelder små emner, er det svært lite hensiktsmessig og det gir til dels krevende utfordringer å beskrive læringsutbyttet på en fornuftig måte. Kategoriene fornuftige når emnene har en viss størrelse, men de er lite hensiktsmessige i de små. Dette gjelder for alle tre nivåer.

Det ble konkludert med at det ikke er nødvendig å gjøre dette vanskeligere enn vi må, eller å gjøre det for detaljert.

Det ble videre orientert om et seminar om kvalifikasjonsrammeverket på 3. nivå i januar med prodekaner og prorektor .

Det var enighet om at i det videre arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket blir følgende momenter viktig:

- Sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelser og undervisnings- og vurderingsformer
- Sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelser på emnenivå og programnivå
- Særlig fokus på kvalifikasjonsrammeverket for PhD

FU-UU 3/11 Internasjonalt

Integrasjon og trivsel

Astri Andresen presenterte foreløpige resultater fra en undersøkelse om trivsel og integrering blant internasjonale studenter ved UiB. Undersøkelsen er gjennomført i samarbeid med Studieadministrativ avdeling. 756 studenter utgjør utvalget, mens tallet på respondenter er 392. Undersøkelsen er ikke ferdig analysert, og det var derfor foreløpige resultater som ble lagt fram i møtet.

Foreløpige resultater viser at internasjonale studenter i all hovedsak er fornøyde med å være studenter ved UiB. På spørsmål om studentene vurderer det akademiske nivået på studiet er utfordrende, viser resultatene at de ikke føler at de blir utfordret mer enn ved sitt hjemmeuniversitet. En del sier at de jobber litt mindre ved UiB enn hva de gjør i hjemlandet.

Astri Andresen nevnte i den sammenheng at det ville vært interessant å spørre norske studenter som har vært i utlandet det samme spørsmålet.

Når det gjelder spørsmål om sosial integrasjon, viser undersøkelsen at en litt for stor gruppe opplever at de ikke er så integrert som de skulle ønske. 89 % av de internasjonale studentene ønsker de hadde mer kontakt med norske studenter. Videre viser resultatene at 90 % av studentene vil anbefale UiB til andre.

Integrering av utenlandsstudenter ble diskutert, og studentrepresentantene tok imot utfordringen med å prøve å bidra med tiltak for å fremme integrering av utenlandsstudenter. Det ble pekt på at noe av utfordringen for manglende integrering, er at mange av studentene bor på samme plass, på Fantoft, i stedet for mer spredt på flere studentboliger. Sistnevnte ville kunne gjøre det lettere å få kontakt med lokale studenter. En annen faktor er at studentene danner nettverk på de studiene de er ved, og de av studentene som følger engelskspråklige studietilbud vil ha færre arenaer til å komme i kontakt med andre enn utenlandsstudenter, enn de som studerer ved andre fag. Tiltak som fadderuke og Buddy Bergen ble nevnt som aktuelle tiltak.

Fellesgrader SIU

Astri Andresen orienterte om ordning med fellesgrader. Et sentralt vilkår for etablering av fellesgrader er at tiltaket må være noe nytt som de samarbeidende institusjonene ikke kunne gitt "alene". I den ordningensom planlegges av SIU blir fellesgrader på masternivå og PhD-nivå prioritert. Kostnadene på drift av fellesgradene blir delt likt mellom institusjonene. Etablering av fellesgrader forutsetter kunnskap om og tillit til samarbeidende institusjoner, og at det blir utarbeidet retningslinjer for samarbeidet.

Det ble videre vist til møte om fellesgrader i Bergen "Mellom retorikk og virkelighet" som blir arrangert av SIU og UHR, 12 og 13. januar neste år.

Arkivkode:

FU-sak: 2/12

Sak nr.:

Møte: 8.02.12

Open Access - innstilling fra en arbeidsgruppe

1 Innledning

Forskningsutvalget behandlet spørsmålet om Open Access første gang i møte 22.05.07 (sak 12/07) da utvalget ble orientert om BORA - Bergen Research Archive. Et internt drøftingsnotat fra Universitetsbiblioteket med en grundig og oversiktlig innføring i bakgrunn og status for Open Access, internasjonalt, nasjonalt og lokalt, ble lagt frem for Forskningsutvalget i møtet 6. november 2008 (SAK 8/08). I sitt møte 10. mars 2009 (sak 03/09) behandlet utvalget UHRs rapport om økt tilgang til norske forskningsresultater. Etter anbefaling fra utvalget bestemte Universitetsledelsen at spørsmålet om økt tilgang til norske forskningsresultater skulle behandles i universitetets styre som 30.04 2009 fastsatte vedtok retningslinjer for økt tilgang til forskningsresultater ved Universitetet i Bergen:

- 1. Universitetet i Bergen har som mål at resultatene av forskningen ved institusjonen skal være offentlig tilgjengelige og vil legge forholdene til rette for økt og åpen tilgang til forskningsresultater gjennom elektroniske arkiver for fagfellevurderte tidsskriftartikler.*
- 2. UB gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet for fagmiljøene.*
- 3. Alle ansatte ved UIB bes levere vitenskapelige fagfellevurderte artikler til institusjonen ved publisering. Målet er at alle ansatt fra og med 1.1.2010 leverer slike publikasjoner*
- 4. Fagfellevurderte tidsskriftartikler legges ut i BORA etter samtykke fra forfatter og utgiver. Versjonen som tilgjengeliggjøres bør være lik den publiserte versjonen.*

Universitetsbiblioteket gjennomførte våren 2010 et pilotprosjekt for å kartlegge ulike aspekter knyttet til egenarkivering av vitenskapelige artikler fra UiB. Resultatene ble lagt frem i en rapport som viste at motivasjonen til å egenarkivere artikler i BORA var lav og at økt tilgang til vitenskapelig artikler via egenarkivering i liten grad vil kunne oppnås ved frivillig innlevering. Universitetsbiblioteket anbefalte at det ble opprettet et publiseringsfond til støtte til Open Access-publisering i tillegg til anbefalingene om egenarkivering. Rapporten ble lagt frem for utvalget i møte 9. mars 2011 (sak 10/11) og utvalget gjorde følgende vedtak:

Forskningsutvalget ber universitetsledelsen oppnevne en arbeidsgruppe som kan gjennomgå og utrede UiBs ordninger for Open Access med sikte på å utrede og angi retningslinjer for en eventuell etablering av et publiseringsfond som dekker forfatterbetaling ved UiB.

2 Arbeidsgruppen

I brev av 14.07 11 oppnevnte rektor og universitetsdirektør en arbeidsgruppe med følgende mandat:

Arbeidsgruppen bes gjennomgå universitetets policy og ordninger for Open Access. Gruppen bes utrede og gi forslag til det framtidige arbeidet. Gruppen bes vurdere en eventuell etablering av tiltak, som et publiseringsfond for å dekke kostnader til publisering. Gruppen bes også foreslå eventuelle endringer i policy for elektronisk arkivering og tilgjengeliggjøring av publikasjoner, mastergrader og PhD-avhandlinger ved UiB.

Leder for arbeidsgruppen var professor Maurice Mittelmark. Gruppen hadde følgende medlemmer:

Rein Aasland, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
Jostein Gripsrud, Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Ragna Aarli, Det juridiske fakultet
Henrik von Achen, Universitetsmuseet i Bergen
Alice Kvåle, Det medisinsk-odontologiske fakultet
Inger Elisabeth Haavet, Det humanistiske fakultet
Alette Dybesland Lie, Studentparlamentet

Universitetsbiblioteket (UB) ivaretok sekretærfunksjonen for arbeidsgruppen. Ingrid Cutler fra UB var gruppens sekretær.

Arbeidsgruppen leverte sin rapport 4.1.11 og ga med følgende anbefalinger:

- 1. UiB tar initiativ overfor andre universitet og internasjonale samarbeidsorganer for forskning og høyere utdanning på den ene siden*

og politiske myndigheter på den andre med sikte på å finne fram til adekvate nasjonale og internasjonale tiltak for open access.

- II. UiB ber alle ansatte gjøre sine vitenskapelige publikasjoner i størst mulig grad tilgjengelige i åpne arkiv og/eller ved åpen publisering.*
- III. Ansatte oppfordres til å publisere sine vitenskapelige publikasjoner hos forlag som gir åpen tilgang til publikasjonen så lenge slik publisering ikke går på bekostning av den akademiske friheten eller universitetets målsetning om publisering i velrenommerte publiseringskanaler.*
- IV. Det må klarere stadfestes at det er et ledelsesansvar å bidra til at UiB kan leve opp til idealene om at forskningens resultater skal være offentlig tilgjengelige.*
- V. Universitetsbiblioteket (UB) gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet overfor fagmiljøene og for å rettighetsklarere publikasjoner for tilgjengeliggjøring i BORA.*
- VI. Dagens retningslinjer for arkivering og tilgjengeliggjøring av masteroppgaver videreføres som en del av universitetets policy. Studenter oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine masteroppgaver i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering.*
- VII. Doktorgradskandidater oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine avhandlinger i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering. UiB bør videre vurdere om en ordning tilsvarende den som gjelder for innlevering og arkivering av masteroppgaver kan innføres for doktorgradsavhandlinger.*
- VIII. UiB vurderer å etablere en budsjettpost for kostnader ved open access publisering på nivå 1 og 2, inkludert hybridtidsskrifter. Forskere må ha mulighet til å søke støtte fra slike avsatte midler om de har ekstern finansiering eller ikke. En slik budsjettpost bør etableres først som en treårig, fullskala prøveordning. Det bør foretas en grundig vurdering av faglige og økonomiske implikasjoner før en slik prøveordning settes ut i livet.*
- IX. UB får ansvar for betale for medlemskap hos open access utgivere og for å forhandle frem best mulige avtaler om denne typen medlemskap som en del av nasjonale lisenser.*

3 Forskningsdirektørens kommentarer

Arbeidsgruppen under ledelse av professor Mittelmark har på kort tid levert et svært nyttig og klargjørende arbeid. Gruppen har fulgt mandatet og må berømmes for å ha drøftet

komplekse problemstillinger og samtidig levert klare anbefalinger. Sammen med det øvrige materialet danner et godt grunnlag for UiBs vider arbeid med Open Access.

I UiBs strategi for perioden 2011-2015 er settes det mål og strategiske prioriteringer for universitets virksomhet, bla., for samfunnsdialogen som har som hovedmål:

å formidle innsikt i vitenskapelig tenkning, metoder og resultater for å styrke et fritt, kritisk og åpent offentlig ordskifte og en kunnskapsbasert samfunnsutvikling

For å nå målet dette prioriteres blant annet:

å gjøre forskningsresultater i størst mulig grad tilgjengelig for alle gjennom åpen publisering, egenarkivering i åpne institusjonelle arkiver og tilgjengeliggjøring av forskningsdata

Arbeidsgruppens anbefalinger støtter opp UiBs strategiske mål og kan og gi fornyet innsats i arbeidet for økt tilgang til forskningsresultater.

Det vises forøvrig til arbeidsgruppens rapport som følger vedlagt.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

Gjennomgang av Universitetet i Bergens ordninger med open access - innstilling fra arbeidsgruppen

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	1
1. Sammendrag og anbefalinger	2
2. Oppnevning og mandatet	4
3. Sentrale begreper.....	5
4. Bakgrunn	6
5. Økt, åpen tilgang til forskningsresultater	7
5.1 Innledning.....	7
5.2 Policyendring	8
5.3 Kommentarer	10
6. Dekning av publiseringskostnader ved åpen publisering.....	13
6.1 Innledning.....	13
6.2 Grunnlaget for å etablere en budsjettpost for åpen publisering	14
6.3 En øremerket budsjettpost	14
6.4 Avtaler mellom Universitetsbiblioteket og forlag.....	15

1. Sammendrag og anbefalinger

Arbeidsgruppens mandat er å gjennomgå policy og ordninger for open access ved Universitetet i Bergen. På bakgrunn av tidligere utredninger har arbeidsgruppen foreslått, diskutert og grunnlagt forslag til policyendringer for økt tilgang til forskningsresultater ved UiB. Hovedendringene består i å inkludere andre kanaler enn Bergen Open Research Archive (BORA) og andre dokumenttyper og versjoner enn fagfellevurderte vitenskapelige artikler. Arbeidsgruppen mener dette er nødvendig for å ta hensyn til publiseringspraksis innenfor flere fagmiljø, og for å kunne inkludere doktorgradsavhandlinger og masteroppgaver i institusjonens overordnede policy.

Arbeidsgruppen har også ønsket en klarere forankring av UiBs policy for open access i prinsippene om akademisk frihet og i UiBs strategiske målsetninger om formidling og publisering. Arbeidsgruppen foreslår dessuten at det formuleres et klarere ansvar for implementering av policy på ledelsesnivå i institusjonen.

Arbeidsgruppen konstaterer at de grunnleggende problemstillingene knyttet til allmenn tilgjengeliggjøring av forskningsresultater er av overnasjonal art og anbefaler derfor at UiB tar initiativ overfor nasjonale og internasjonale samarbeidsorganer for å få løftet diskusjonen.

Arbeidsgruppen har også tatt stilling til etablering av en budsjettpost til støtte for åpen publisering som et tiltak for økt og åpen tilgang til forskningsresultater fra UiB. Arbeidsgruppen stiller seg i utgangspunktet positiv til at UiB etablerer en slik budsjettpost som en prøveordning, men anbefaler at de økonomiske og faglige konsekvenser ved en slik post utredes grundig. Slik får alle fakultetene et kvalifisert grunnlag for å vurdere hensiktsmessigheten av en slik post. Arbeidsgruppen har grunnlagt sine argumenter i forhold til etablering av en budsjettpost for åpen publisering og foreslått noen overordnede retningslinjer for tildeling.

Arbeidsgruppens anbefalinger er at:

- I. *UiB tar initiativ overfor andre universitet og internasjonale samarbeidsorganer for forskning og høyere utdanning på den ene*

siden og politiske myndigheter på den andre med sikte på å finne fram til adekvate nasjonale og internasjonale tiltak for open access.

- II. UiB ber alle ansatte gjøre sine vitenskapelige publikasjoner i størst mulig grad tilgjengelige i åpne arkiv og/eller ved åpen publisering.*
- III. Ansatte oppfordres til å publisere sine vitenskapelige publikasjoner hos forlag som gir åpen tilgang til publikasjonen så lenge slik publisering ikke går på bekostning av den akademiske friheten eller universitetets målsetning om publisering i velrenommerte publiseringskanaler.*
- IV. Det må klarere stadfestes at det er et ledelsesansvar å bidra til at UiB kan leve opp til idealene om at forskningens resultater skal være offentlig tilgjengelige.*
- V. Universitetsbiblioteket (UB) gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet overfor fagmiljøene og for å rettighetsklarere publikasjoner for tilgjengeliggjøring i BORA.*
- VI. Dagens retningslinjer for arkivering og tilgjengeliggjøring av masteroppgaver videreføres som en del av universitetets policy. Studenter oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine masteroppgaver i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering.*
- VII. Doktorgradskandidater oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine avhandlinger i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering. UiB bør videre vurdere om en ordning tilsvarende den som gjelder for innlevering og arkivering av masteroppgaver kan innføres for doktorgradsavhandlinger.*
- VIII. UiB vurderer å etablere en budsjettpost for kostnader ved open access publisering på nivå 1 og 2, inkludert hybridtidsskrifter.*

Forskere må ha mulighet til å søke støtte fra slike avsatte midler om de har ekstern finansiering eller ikke. En slik budsjettpost bør etableres først som en treårig, fullskala prøveordning. Det bør foretas en grundig vurdering av faglige og økonomiske implikasjoner for en slik prøveordning settes ut i livet.

IX. UB får ansvar for betale for medlemskap hos open access utgivere og for å forhandle frem best mulige avtaler om denne typen medlemskap som en del av nasjonale lisenser.

2. Oppnevning og mandatet

Arbeidsgruppens mandat er å gjennomgå universitetets ordninger for open access publisering. I FU-sak 10/11 den 9. mars 2011 ble det vedtatt å be universitetsledelsen oppnevne en arbeidsgruppe for å utrede grunnlaget og å angi retningslinjer for en eventuell etablering av et publiseringsfond for å dekke forfatterbetaling ved UiB. I det samme møte (FU-sak 11/10) ble Universitetsbibliotekets rapport fra en pilot for økt tilgang til forskningsresultater ved UiB gjennomgått. Utvalget konkluderte med at denne rapporten skulle danne et grunnlag for det videre arbeid med økt og åpen tilgang til forskningsresultater fra UiB, ikke bare med fokus på elektroniske arkiver for fagfelleverderte tidsskriftartikler, men nå også med større fokus på publisering i open access tidsskrifter.

Arbeidsgruppen ble oppnevnt i perioden juli-september 2011 av rektor og universitetsdirektør, og består av følgende medlemmer:

Maurice Mittelmark (leder for gruppen), Det psykologiske fakultet

Rein Aasland, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Jostein Gripsrud, Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Ragna Aarli, Det juridiske fakultet

Henrik von Achen, Universitetsmuseet i Bergen

Alice Kvåle, Det medisinsk-odontologiske fakultet

Inger Elisabeth Haavet, Det humanistiske fakultet

Alette Dybesland Lie, Studentparlamentet

Universitetsbiblioteket (UB) ble bedt om å ivareta sekretærfunksjonen for arbeidsgruppen. Ingrid Cutler fra UB er oppnevnt til sekretær.

Arbeidsgruppen fikk frist til å levere innstillingen innen den 15. oktober 2011.

Arbeidsgruppens mandat:

Arbeidsgruppen bes gjennomgå universitetets policy og ordninger for open access. Gruppen bes utrede og gi forslag til det fremtidige arbeidet. Gruppen bes vurdere en eventuell etablering av tiltak, som et publiseringsfond for å dekke kostnader til publisering. Gruppen bes også foreslå eventuelle endringer i policy for elektronisk arkivering og tilgjengeliggjøring av publikasjoner, masteroppgaver og PhD-avhandlinger ved UiB.

3. Sentrale begreper

Open Access (OA): Åpen tilgang til forskningspublikasjoner. Kan oppnås ved egenarkivering/åpen tilgjengeliggjøring i forskningsarkiv eller ved åpen publisering hos utgiver.

Egenarkivering av forskningspublikasjoner (*green open access*): Åpen tilgjengeliggjøring av forskningspublikasjoner i forskjellige typer forskningsarkiv. Kan være kopi/versjon av allerede publisert materiale, eller materiale som ikke publiseres andre steder (for eksempel masteroppgaver, interne vitenskapelige rapporter etc.). Det finnes flere typer åpne forskningsarkiv:

- **Institusjonelle arkiv:** Innholdet må være produsert av ansatte og/eller studenter ved institusjonen. Bergen Open Research Archive (BORA) er UiBs institusjonelle arkiv.
- **Fagspesifikke arkiv:** Innholdet er tilknyttet bestemte fagområder.
- **Arkiv tilknyttet finansieringsaktører:** Finansieringsaktører oppretter egne arkiv for åpen tilgjengeliggjøring av forskningspublikasjoner som de finansierer. PubMed Central er et eksempel.

Åpen publisering (*gold open access*): Publisering av vitenskapelige artikler som er åpent tilgjengelig på internett. Som alle andre utgivere/tidsskrift varierer kvalitet og impact. Det finnes to typer open access publisering:

- **OA-tidsskrift/utgivere:** Publiseringsmodellen er open access. Alle artikler i et tidsskrift er åpent tilgjengelig.
- **Hybridtidsskrift/utgivere:** Tradisjonell tidsskriftspubliseringsmodell der hovedinntekter kommer fra abonnement. I tillegg tilbyr utgiver at enkeltartikler frikjøpes til open access.

Forfatterbetaling: Finansieringsmodell som de fleste kommersielle open access tidsskrift benytter seg av. Innebærer at forfatter, forskningsmiljø eller institusjon betaler for open access publisering. For de hybride tidsskriftene kommer inntekter fra forfatterbetaling på toppen av inntekt via abonnement. Det er også vanlig at forfatterbetaling av open access publisering kommer i tillegg til ordinære publiseringskostnader (“page charges”, fargefigurer etc.).

4. Bakgrunn

På møte den 30.04. 2009 fastsatte universitetsstyret følgende retningslinjer for økt tilgang til forskningsresultater ved Universitetet i Bergen:¹

1. Universitetet i Bergen har som mål at resultatene av forskningen ved institusjonen skal være offentlig tilgjengelige og vil legge forholdene til rette for økt og åpen tilgang til forskningsresultater gjennom elektroniske arkiver for fagfelleverderte tidsskriftartikler.
2. UB gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet for fagmiljøene.
3. Alle ansatte ved UiB bes levere vitenskapelige fagfelleverderte artikler til institusjonen ved publisering. Målet er at alle ansatt fra og med 1.1.2010 leverer slike publikasjoner.
4. Fagfelleverderte tidsskriftartikler legges ut i BORA etter samtykke fra forfatter og utgiver.
5. Versjonen som tilgjengeliggjøres bør være lik den publiserte versjonen.

Våren 2010 gjennomførte UB et pilotprosjekt for å teste ut ulike aspekter knyttet til vedtaket om egenarkivering av fagfelleverderte vitenskapelige artikler fra UiB. UB ønsket videre å kartlegge forskernes holdninger til egenarkivering og open access. Resultatene fra denne piloten foreligger i rapporten ”Økt tilgang til forskningsresultater”.² Resultatene fra rapporten viser at:

- Motivasjonen til å tilgjengeliggjøre artikler i BORA er lav.

¹ “Økt tilgang til forskningsresultater fra UiB,” Styresak 39, 304.2009. <http://www.uib.no/filearchive/2009-039.pdf>

² “Økt tilgang til forskningsresultater. Prosjektrapport.” Universitetsbiblioteket i Bergen, 2010.

- Økt tilgang til vitenskapelig artikler via egenarkivering vil trolig i liten grad kunne oppnås ved frivillig innlevering.
- Universitetets nåværende policy for open access blir betraktet som et politisk vedtak som har lite betydning for fagmiljøene i praksis.
- Det ble uttrykt en åpen og positiv holdning til open access generelt, men under forutsetning av at det ikke er noe som skaper merarbeid eller influerer den akademiske friheten.
- Noen betaler allerede ekstra for å gi open access til deres artikler. De har vilje til å publisere via åpne kanaler og synes dette er viktig for å gjøre deres forskning tilgjengelig.

I et notat fra UB-direktøren til møte i Forskningsavdelingen (2.11.10) blir spørsmålet om et publiseringsfond drøftet mer eksplisitt.³ I dette notatet anbefaler UB at det blir opprettet et publiseringsfond til støtte for open access publisering i tillegg til Universitetsstyrets anbefalinger om egenarkivering i forskningsarkiv. Det blir også påpekt at en støtte til open access publisering i kvalitetssikrede tidsskrift vil være den beste måten for UiB å oppnå målet om økt tilgang til forskningsresultater, og dermed oppfølging av Universitetsstyret sitt vedtak.

5. Økt, åpen tilgang til forskningsresultater

5.1 Innledning

Arbeidsgruppen vil innledningsvis påpeke at de grunnleggende problemstillingene som gjelder forskningspublikasjonenes allmenne tilgjengelighet er av overnasjonal art. Offentlig finansiert forskning blir bare tilgjengelig etter at offentlige midler er brukt til å kjøpe tilbake forskningens resultater fra kommersielle forlag med stor kontroll over markedet og tilsvarende store fortjenester.

Utviklingen innen vitenskapene er avhengig av en løpende, informert og kritisk diskurs. En kunnskapsbasert håndtering av problemer og utfordringer i dagens samfunn, og utviklingen mot en bedre verden, er avhengig av samfunnsaktørenes tilgang til forskningsresultater fra alle vitenskaper. Både forholdet innad i vitenskapen, og utad mot samfunnet, tilsier derfor at

³ FU-møte 2.11.2010. Innspill til UiBs budsjett for 2011.

Universitetet i Bergen må bidra til å sikre at institusjonens forskningsresultater i størst mulig grad gjøres tilgjengelige for flest mulig.

- I. Arbeidsgruppen anbefaler at UiB tar initiativ overfor andre universitet og internasjonale samarbeidsorganer for forskning og høyere utdanning på den ene siden og politiske myndigheter på den andre med sikte på å finne fram til adekvate nasjonale og internasjonale tiltak for open access.*

Uavhengig av de overnasjonale utfordringene, konstaterer arbeidsgruppen at den lokale policyen for open access bør justeres og forankres tydeligere både i prinsippet om akademisk frihet og i UiBs strategiplan.

5.2 Policyendring

Arbeidsgruppen vil nedenfor komme med anbefalinger som tar sikte på å danne grunnlag for at UiBs ledelse kan foreta en policyrevisjon. Noen av anbefalingene er nærmere kommentert i kapittel 5.3.

- II. Arbeidsgruppen anbefaler at UiB ber alle ansatte gjøre sine vitenskapelige publikasjoner i størst mulig grad tilgjengelige i åpne arkiv og/eller ved åpen publisering.*

Vitenskapelige publikasjoner omfatter fagfelleverderte artikler, monografier og artikler i antologier. Publikasjoner kan legges ut i BORA eller andre åpne arkiver, etter samtykke fra forfatter(e) og utgiver. Versjonen som legges ut bør enten være forfatters siste manuskriptutgave etter fagfellevurdering, eller forlagets endelige, formaterte utgave. Hvis forlaget tillater at deres versjon tilgjengeliggjøres, anbefales det at det er denne versjonen som legges ut.

- III. Arbeidsgruppen anbefaler at ansatte oppfordres til å publisere sine vitenskapelige publikasjoner hos forlag som gir åpen tilgang til publikasjonen så lenge slik publisering ikke går på bekostning av*

den akademiske friheten eller universitetets målsetning om publisering i velrenommerte publiseringskanaler.

Åpen tilgjengeliggjøring av forskningsresultater kan enten oppnås ved åpen publisering, eller ved publisering hos forlag som tillater tilgjengeliggjøring i åpne, elektroniske forskningsarkiv. Anbefalingen om åpen publisering gjelder i de tilfeller der dette eksisterer som et reelt og faglig fullgodt alternativ.

IV. Arbeidsgruppen anbefaler at det klarere må stadfestes at det er et ledelsesansvar å bidra til at UiB kan leve opp til idealene om at forskningens resultater skal være offentlig tilgjengelige.

Dette innebærer at ledere i alle ledd og på alle nivå skal være med å legge til rette for å leve opp til UiBs policy og strategiske mål. Dette er spesielt viktig med tanke på at det er ulike tradisjoner og forutsetninger for publisering generelt og for publisering med åpen tilgang spesielt i ulike fagmiljøer.

I tråd med UiBs strategiske målsetning om å videreutvikle UB som en av infrastrukturene for forskning⁴ er det nødvendig med en presisering av UBs rolle.

V. Arbeidsgruppen anbefaler at Universitetsbiblioteket (UB) gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet overfor fagmiljøene og for å rettighetsklarere publikasjoner for tilgjengeliggjøring i BORA.

I mandatet blir arbeidsgruppen bedt om å vurdere arkivering og tilgjengeliggjøring av masteroppgaver og ph.d.-avhandlinger. Gjeldende regler er at masteroppgaver fra Universitetet i Bergen som hovedregel leveres elektronisk til institusjonen for elektronisk arkivering.⁵

VI. Arbeidsgruppen anbefaler at dagens retningslinjer for arkivering og tilgjengeliggjøring av masteroppgaver videreføres som en del av universitetets policy. Studenter oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine

⁴ UiBs strategi 2011-2015, s.12.

⁵ "Administrative retningslinjer for elektronisk innlevering av masteroppgaver ved Universitetet i Bergen", 15.4.2010

masteroppgaver i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering.

VII. Arbeidsgruppen anbefaler at doktorgradskandidater oppfordres til å tilgjengeliggjøre sine avhandlinger i BORA dersom slik tilgjengeliggjøring ikke vil kunne komme i konflikt med annen publisering. UiB bør videre vurdere om en ordning tilsvarende den som gjelder for innlevering og arkivering av masteroppgaver kan innføres for doktorgradsavhandlinger.

5.3 Kommentarer

- a) Arbeidsgruppen mener at policy for økt, åpen tilgang til forskningsresultater må forankres i UiBs strategisk målsetning om å formidle vitenskapelig innsikt som bidrag til den frie, kritiske offentlige samtalen.⁶ For å nå dette målet prioriteres blant annet. ”å gjøre forskningsresultater i størst mulig grad tilgjengelig gjennom åpen publisering, egenarkivering i åpne institusjonelle arkiver og tilgjengeliggjøring av forskningsdata”.⁷ Det er viktig at oppfordring om valg av publiseringskanal ikke bør gå på bekostning av universitetets strategiske hovedmålsetning om publisering i velrenommerte publiseringskanaler. For å nå hovedmålet for forskningen skal UiB:” ... ha og fremme grunnleggende forskning av høy kvalitet i bredden av universitetets fagdisipliner.”⁸ Publisering i de faglig beste og mest velrenommerte kanaler er også en viktig forutsetning for at UiBs forskere skal kunne hevde seg i konkurransen om eksterne forskningsmidler.
- b) Arbeidsgruppen understreker videre at UiBs policy for økt, åpen tilgang til forskningsresultater må bygge på prinsippet om den lovfestede akademiske friheten som kommer til uttrykk i UiBs strategi og rettighetspolitikk.⁹ UiBs reglement for håndtering av rettigheter har som utgangspunkt at den som skaper et forskningsresultat også eier rettigheter til dette arbeidet. Dette gjelder for både ansatte og studenter.¹⁰

⁶ UiBs strategi 2011-2015, s. 14.

⁷ UiBs strategi 2011-2015, s. 15.

⁸ UiBs strategi 2011-2015, s. 12.

⁹ UiBs strategi 2011-2015, s.2.

¹⁰ “Rettighetspolitikk ved Universitetet i Bergen. Universitetets håndtering av immaterielle rettigheter og andre rettigheter knyttet til resultatene av universitetsansattes arbeid.” Innstilling fra en arbeidsgruppe oppnevnt av rektor. Vedtatt av Universitetsstyret 18.6.2009. <http://www.uib.no/filearchive/-262762-1-.pdf> “Reglement om håndtering av ansattes rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater ved Universitetet i Bergen”. Fastsatt av Universitetsstyret 1.12.2010. <http://bit.ly/nxANHF>

- c) Arbeidsgruppen mener at åpen tilgjengeliggjøring av vitenskapelige publikasjoner i andre åpne forskningsarkiv kan være et fullgodt alternativ til BORA. Dette kan for eksempel være når medforfattere fra andre institusjoner har lagt ut publikasjonen i sine institusjonsarkiv, når publikasjonen er automatisk deponert i et åpent arkiv etter krav fra eksterne finansieringsaktører, eller ved at forfatter tilhører fagmiljø som allerede har tradisjon i å tilgjengeliggjøre sine publikasjoner i et fagarkiv. Publisering i rene open access tidsskrifter eller hybridtidsskrifter anses også som et fullgodt alternativ til egenarkivering. At UiB ønsker mest mulig av institusjonens forskning egenarkivert og gjort tilgjengelig i BORA er naturlig. Likevel finner arbeidsgruppen det akseptabelt å operere med fullgode alternativer til BORA, ettersom dette uansett aldri kan bli det stedet der en kan finne alt hva UiB-forskere publiserer.
- d) Arbeidsgruppens *anbefaling II* innebærer å gå bort fra to-steps-prosessen for åpen tilgjengeliggjøring av vitenskapelig publikasjoner som finnes i dagens policy.¹¹ Skillet mellom innlevering og tilgjengeliggjøring bygger på en forutsetning om at hvis forfatter blir bedt om å levere sine vitenskapelige publikasjoner til institusjonen så vil de også i større grad være villige til å tilgjengeliggjøre dem åpent i BORA.¹² Arbeidsgruppen mener imidlertid at en ikke bare kan anbefale innlevering til institusjonen samtidig som tilgjengeliggjøring i andre åpne arkiver regnes som et fullgodt alternativ til institusjonsarkivet BORA. Dette er også en nødvendig endring siden det blir mer og mer vanlig at vitenskapelige publikasjoner har supplerende informasjon i formater som BORA per i dag ikke kan håndtere.
- e) I nåværende policy står at det den versjonen som tilgjengeliggjøres bør være lik den publiserte versjonen. I praksis innebærer en slik begrensning at veldig få vitenskapelige artikler vil kunne gjøres åpent tilgjengelig – og målet om vesentlig økt, åpen tilgang til forskningsresultater vil ikke kunne oppfylles. De aller fleste tidsskriftsutgivere tillater ikke at deres siste formaterte utgave av en artikkel legges ut. En implikasjon av *anbefaling*

¹¹ Skille mellom punkt 3 og 4 i dagens policy. I punkt tre står det at alle ansatte ved UIB bes levere vitenskapelige fagfelleverderte artikler til institusjonen ved publisering, og punkt 4 at fagfelleverderte tidsskriftartikler legges ut i BORA etter samtykke fra forfatter og utgiver.

¹² Dette er UHRs anbefaling i rapporten ”Økt tilgang til norske forskningsresultater. Anbefalinger fra arbeidsgruppe oppnevnt av UHRs forskningsutvalg 30. januar 2009”. Her står det følgende: ”Arbeidsgruppen mener det er grunnlag for å stille krav om innlevering av vitenskapelige artikler i institusjonens arkiver. Institusjonene bør selv vurdere om de vil innarbeide slike krav i sine retningslinjer. Kopier av publiserte vitenskapelige artikler gjøres tilgjengelige og søkbare via det institusjonelle arkivet, etter forfatters valg”. UiO har lagt seg på denne linjen i sitt utkast til open access-policy: <http://www.uio.no/for-ansatte/aktuelt/beskjed/2011/utkast-open-access-politikk.pdf>

II er at også siste fagfelleverderte manuskriptversjon til forfatter inkluderes. Når utgiver tillater at den endelige formaterte utgaven legges ut er denne alltid å anbefale.

- f) I *anbefaling III* har arbeidsgruppen inkludert en oppfordring om å velge publiseringskanaler som gir åpen tilgang til forskningsresultater der dette er et reelt alternativ til annen publisering. Dette er et nytt punkt i forhold til nåværende policy. Åpen tilgang kan oppnås, enten ved å publisere hos forlag som tilbyr at publikasjonen gjøres åpent tilgjengelig ved open access publisering, eller ved å publisere hos forlag som tillater at en versjon kan egenarkiveres i et åpent forskningsarkiv. For noen forskere og fagmiljø vil åpen publisering være et bedre alternativ enn tilgjengeliggjøring i åpne forskningsarkiv.
- g) Med hensyn til *anbefaling V* finnes det allerede et krav om elektronisk innlevering og arkivering av masteroppgaver. I de administrative retningslinjene for elektronisk innlevering av masteroppgaver fra UiB står det: "... masteroppgaven som hovedregel leveres elektronisk via Mi side til Eksamensarkivet ved UiB innen den fristen som er fastsatt av instituttet. (...) Ved elektronisk innlevering av masteroppgaven, vil oppgaven bli lagret i Eksamensarkivet."¹³ Retningslinjene bygger på Riksarkivets retningslinjer for elektronisk arkivering.¹⁴ "I tillegg vil studenten ha anledning til å velge elektronisk tilgjengeliggjøring av masteroppgaven i Bergen Open Research Archive (BORA). Betingelsene for tilgjengeliggjøring i BORA er som følger:
- a. masteroppgaven er tildelt en bestått karakter (en karakter mellom A og E, eventuelt Bestått) som er registrert i Felles Studentsystem (FS)
 - b. studenten har gitt sitt samtykke til elektronisk tilgjengeliggjøring i BORA

Til punkt b) kan fakultetet gi egne regler."¹⁵ Det er kun det matematisk-naturvitenskapelige (MN) fakultetet ved UiB som har lagt til egne regler på dette punktet. Her kreves det at både veileder og student gir samtykke til tilgjengeliggjøring i BORA,¹⁶ dette for å sikre at åpen tilgjengeliggjøring ikke kan komme i konflikt med framtidig

¹³ Administrative retningslinjer for elektronisk innlevering av masteroppgaver ved Universitetet i Bergen, 15.4.2010.

¹⁴ "Regler for kassasjon av eksamensbesvarelser m.v. ved universiteter og høyskoler", Riksarkivet, 14.12.1984.

¹⁵ Administrative retningslinjer for elektronisk innlevering av masteroppgaver ved Universitetet i Bergen, 15.4.2010.

¹⁶ Utfyllende regler for gradsstudier ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, 2010, § 10: https://wikihost.uib.no/matnat/images/d/de/Utfyllende_regler_revidert_H10_endelig.pdf

publisering. En av grunnene til at MN-fakultetet har lagt til en slik regel er at en stor del av masteroppgavene ved MN gjøres som del av et større forskningsprosjekt med ekstern finansiering. Publisering fra slike prosjekter må naturligvis skje slik at prosjektets mål og forpliktelser kan oppfylles. Dette skjer typisk i form av vitenskapelig publikasjoner med flere forfattere.

- h) Med hensyn til *anbefaling VI* finnes det i dag ikke retningslinjer for elektronisk innlevering, arkivering og tilgjengeliggjøring av doktorgradsavhandlinger. Arbeidsgruppen konstaterer at det vil være nødvendig å vurdere dette. Riksarkivets retningslinjer i forhold til elektronisk arkivering gjelder også for doktorgradsavhandlinger, og det er nødvendig å ta høyde for at slike avhandlinger i fremtiden i hovedsak kun kan finnes i en elektronisk utgave.

I UiBs reglement for ph.d.-graden står det følgende om offentliggjøring: ”Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig senest to uker før disputasen holdes. Det kan ikke legges restriksjoner på offentliggjøring og publisering av en doktorgradsavhandling, med unntak for en på forhånd avtalt utsettelse av datoen for offentliggjørelse/ publisering. (...) Ekstern part kan ikke stille vilkår om at hele eller deler av doktorgradsavhandlingen ikke skal kunne offentliggjøres eller publiseres.”¹⁷ Dette kan tolkes slik at UiB har rett til å tilgjengeliggjøre også elektroniske utgaver av avhandlingene åpent uten noen mulighet til restriksjon fra forfatter eller utgiver. Dette reglementet er imidlertid tilpasset de trykte utgavene av avhandlingene, og arbeidsgruppen tolker det slik at det ikke er ment at det samme skal gjelde for den elektroniske utgaven. Arbeidsgruppen mener at UiBs reglement i forhold til offentliggjøring av avhandlingene bør gjennomgås på nytt, og gjerne i lys av erfaringene fra ordningen for masteroppgaver.

6. Dekning av publiseringskostnader ved åpen publisering

6.1 Innledning

Den vanlige finansieringsmodellen for kommersielle open access tidsskrifter er forfatterbetaling, dvs. at forfatter, forskningsmiljø eller institusjon betaler for publiseringen.

¹⁷ Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen: <https://regler.app.uib.no/regler/Del-2-Forskning-utdanning-og-formidling/2.1-Forskning/2.1.1-Administrasjon-av-forskerutdanning/Reglement-for-graden-philosophiae-doctor-PhD-ved-Universitetet-i-Bergen> § 6.4 Offentlig tilgjengelighet.

En av måtene UiB kan følge opp sitt vedtak om økt tilgang til forskningsresultater er å stimulere til økt publisering i kvalitetssikrede åpne elektroniske tidsskrift ved at hele eller deler av publiseringsavgiften dekkes av en øremerket budsjettpost.

6.2 Grunnlaget for å etablere en budsjettpost for åpen publisering

Det er et økende antall forskere ved UiB som publiserer sine vitenskapelige artikler open access. Trolig vil åpen publisering i økende omfang bli aktuelt for stadig flere fagmiljøer. Flere internasjonale forskningsinstitusjoner har allerede opprettet sentrale fond for å finansiere publiseringsavgift i tidsskrift som gir åpen tilgang til forskningsresultater. Nasjonalt har Universitetet i Tromsø avsatt 300.000, Universitetet i Agder har avsatt 150.000 og Høgskolen i Telemark har avsatt 50.000 til slik publisering på sine budsjett. I motsetning til arbeidsgruppens anbefaling inkluderer disse fondene ikke støtte til hybridtidsskrifter.

Et av argumentene for å opprette en budsjettpost til støtte for åpen publisering er at dette etter all sannsynlighet vil bli en viktig publiseringsform i fremtiden, og UiB må sette sine forskere i stand til å publisere under de forhold som faktisk finnes i det 21. århundre. UiB må være til stede i de kanaler der det nasjonale og internasjonale fagmiljøet publiserer, også open access. Ettersom dette også omfatter forfatterbetaling, mener arbeidsgruppen at UiB må oppfatte disse kostnader som ordinære utgifter ved dagens vitenskapelig publiseringsevne. Da er det viktig at institusjonen legger forholdene til rette for at dette skal kunne skje. Ut fra UiBs strategi om å støtte publisering i velrenommerte publiseringskanaler, og hensynet til ulike faglige praksiser når det gjelder publisering, mener arbeidsgruppen at det er avgjørende at en anbefaling om, og støtte til, publisering i kvalitetssikrede åpne tidsskrift tilbys som et alternativ til egenarkivering av vitenskapelige artikler. Det forutsettes imidlertid at det er tale om støtte til publisering i anerkjente fagfelleverderte open access eller hybride publiseringskanaler.

6.3 En øremerket budsjettpost

Arbeidsgruppen mener at et såkalt "publiseringsfond", det vil si en øremerket budsjettpost, til støtte for open access publisering kan være et godt tiltak.

VIII. Arbeidsgruppen anbefaler at det vurderes å etablere en budsjettpost for kostnader ved open access publisering på nivå 1 og 2, inkludert hybridtidsskrifter. Forskere må ha mulighet til å søke støtte fra slike avsatte midler om de har ekstern finansiering eller ikke. En slik budsjettpost bør etableres først som en treårig, fullskala prøveordning. Det bør foretas en grundig vurdering av faglige og økonomiske implikasjoner før en slik prøveordning settes ut i livet.

Av hensyn til den varierende publiseringspraksis i UiBs fagmiljøer, mener arbeidsgruppen at det er viktig at hybridtidsskriftene omfattes av den foreslåtte prøveordning. Fakultetene og fagmiljøene bør være involvert i vurdering av denne ordningen.

Arbeidsgruppen anbefaler at opprettelse av en budsjettpost for open access publisering ved UiB utredes nærmere i forhold til økonomiske rammer. Siden slik betaling antakelig vil være et stadig vanligere vilkår for publisering, må etablering av en slik øremerket budsjettpost ikke oppfattes som et fond for særlig publisering, men finansieres som en del av universitetets ordinære virksomhet. For å oppnå dette kan det derfor opprettes en egen post i UiBs budsjett til dekking av kostnader knyttet til åpen publisering. For at dette skal kunne bli en realistisk prøveordning, må budsjettposten være stor nok til å fullfinansiere UiBs behov for open access publisering.

Det ligger utenfor arbeidsgruppens kompetanse å kunne gi en nærmere vurdering av de økonomiske rammene for en slik budsjettpost, men vi antar at typiske kostnader kan være fra 3000-25000 kroner per artikkel som publiseres open access. En slik budsjettpost kan utvikle seg til betydelige kostnader og komme i konflikt med andre prioriterte oppgaver for universitetet. Arbeidsgruppen anbefaler at dersom en budsjettpost opprettes, må hensiktsmessigheten av å ha en slik permanent post på UiBs budsjett evalueres etter en periode på 3 år.

6.4 Avtaler mellom Universitetsbiblioteket og forlag

Avtaler UB kan ha med forlag kan gi muligheter for reduksjon av forfatterbetaling i open access tidsskrift.

LX. Arbeidsgruppen anbefaler at UB får ansvar for betale for medlemskap hos open access utgivere og for å forhandle frem best mulige avtaler om denne typen medlemskap som en del av nasjonale lisenser.

Per i dag betaler UB for medlemskap hos BioMed Central, og det kan være aktuelt å etablere tilsvarende ordninger med flere utgivere. Arbeidsgruppen mener at dette er en utgift som bør ligge innenfor UBs budsjett og dermed være uavhengig av en eventuell budsjettpost til støtte for åpen publisering.

Bergen, 4.11.2011

Maurice Mittelmark
Det psykologiske fakultet

Rein Aasland
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Jostein Gripsrud
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Ragna Aarli
Det juridiske fakultet

Henrik von Achen
Universitetsmuseet i Bergen

Alice Kvåle
Det medisinsk-odontologiske fakultet

Inger Elisabeth Haavet
Det humanistiske fakultet

Alette Dybesland Lie
Studentparlamentet

Arkivkode:

FU-sak: 3/12

Sak nr.:

Møte: 8.02.12

Kursplan og modul i forskningsveiledning

Behovet for styrket kompetanse knyttet til veiledning av forskerutdanningskandidater ble behandlet i UiBs handlingsplan for forskerutdanning, det det ble slått fast at «veiledere må tilbys kurs og møteplasser for erfaringsutveksling om veilederrollen». I forbindelse med utarbeidelse av egne tiltak ble det i mai 2009 holdt et seminar med tittelen «Training the supervisors». Målgruppen for seminaret var er instituttstyrere, og ledere av forskerskoler og andre tilsatte ved institutt og fakultet som har et faglig ansvar for forskerutdanning og veiledning av ph.d.-kandidater. Seminaret viste bl.a. hva enkelte utenlandske institusjoner har gjort for å nå sine mål, bl.a. gjennom målrettede støttetiltak for veiledere på ph.d.-nivå.

For en nærmere konkretisering av et eget opplæringsprogram og etter initiativ fra prorektor Berit Rokne, ble en referansegruppe oppnevnt i tilknytning for å utarbeide en ny kursplan i forskningsveiledning. Gruppen hadde følgende medlemmer: Inderjit Kaur Daphu (Stipendiat, MOF), Anne Sissel Vedvik Tønning (UB); Bruserud, Øystein (MOF) Asbjørn Strandbakken (JUS); Anders Fernø (MN), Vibeke Erichsen (SV); Tore Grønlie (HF). Professor Arild Raaheim ved Institutt for pedagogikk, og leder av Programutvalget for universitetspedagogikk har ledet arbeidet. Gruppen har hatt fem møter og to runder organisert via e-post med kommentarer og innspill til planen.

Den nye kursplanen erstatter en tidligere kursplan i forskningsveiledning som også inkluderte veiledning på Master grad. Den nye planen gjelder kun doktogradsnivået og har som overordnet mål å

«Bidra til å styrke den enkelte vitenskapelige ansattes kompetanse i forhold til veiledning av doktorgradskandidater

Kursplanen beskriver delmål, læringsutbytte og omtaler undervisningsmetoder/arbeidsform samt prosjektarbeidet som inngår i kurset. Kursplanen følger vedlagt sammen med en utfyllende beskrivelse av Modul for forskningsveiledning.

Kursplanen ble behandlet 15. desember 2011 Programutvalget for Universitetspedagogikk som sluttet seg til planen og gjorde følgende vedtak:

Vedr. oppretting av kurs for PhD-rettleiarar: "Føresetnad er at UiB sentralt, i samarbeid med programutvalet for Program for universitetspedagogikk, stiller tilstrekkelege ressursar til rådighet".

Det vises til vedlagte kursplan og utfyllende beskrivelse og legger med dette saken frem for utvalget til orientering og drøfting.

Modul i forskningsveiledning (phd), Program for universitetspedagogikk (5 stp)

Kursansvarlig: Professor, dr.philos. Arild Raaheim

Går over to samlinger (2 + 1 dager) pluss arbeid i mellomperiode.

INNHold:

1.samling

Dag 1

1. Forskning og forskningsveiledning, Nasjonale og lokale visjoner, reglement og strategier (Fagerberg-utvalget mm).

- forholdet mellom forskerskoler og phd-utdanningen ved fakultetene
- rekrutteringspolitikk (for hva og til hvem?)
- phd-utdanning i lys av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (forholdet til masterutdanningen)
- avklaring av rolle; phd-kandidaten, student eller kollega?

v/prorektor Berit Rokne.

2. Deltakernes egne problemstillinger

”Utfordringer i veiledning”

v/deltakerne

3. Rollen som phd-veileder

Lokale tradisjoner og synspunkter:

- erfaring med veilederteam
- medforfatterskap
- eierskap til data/arbeid
- bruk av eksterne (intenasjonale) veiledere
- ansvarfordeling
- monografi/artikkelbasert avhandling; hva og hvordan?
- kvalitet på veiledere
- veilederrelasjonen
- kvalitet på kandidater
- annet

Forberedte innspill (5-10 min) fra noen deltakere som representerer ulike fakulteter ved UiB.

Arbeid med case

Her: kandidaten som kom i land på normert tid. (Konstruert slik at det støtter opp om/kan bidra til å gi ”kjøtt og blod” til det som kommer under punkt 5.

v/Arild Raaheim

4. Lærings- og kunnskapssyn i veiledning I:

Ulike veiledningstradisjoner;

- undervisningsmodellen
- ”landskapsmodellen” (praksisfellesskap – læringslandskap)

v/ekstern ekspertise (Gina Wisker)

5. Lærings- og kunnskapssyn i veiledning II:
Phd-løpet og ”den stor kunnskapsreisen”

(A) teori

-threshold cocncept

-threshold crossing

v/ekstern ekspertise (Gina Wisker)

(B) praksis

-kontakt og kontrakt

-hvilke terskler eksisterer og hvordan overkomme dem?

v/phd-kandidat fra ett av UiBs miljøer og erfaren phd-veileder

Dag 2

1. Gruppeveiledning

-teoretisk forankring: community of practice

-praktisk oppgave (forberedelse av en gruppeveiledningsøkt)

v/Arild Raaheim

2. Tilbakemelding I:

Hvorfor og hvordan virker tilbakemelding?

-dannelse = kaos + feedback*

v/Arild Raaheim

3. Tilbakemelding II:

Arbeid i grupper med utgangspunkt i deltakernes pågående phd veiledning

4. Presentasjon av praktisk oppgave/prosjekt til andre samling

Mellomperiode (ca 2mnd)

1. Arbeid med prosjekt

2. samling

Dag 3

1. Refleksjoner siden sist v/alle
2. Presentasjoner av prosjekt
3. Dato for innlevering av skriftlig rapport.

*Paul Otto brunstad: Mentoren som nomade. Ansatser til en veiledningsetikk. I: Smith, K. & Ulvik, M. (red.) (2010). *Veiledning av nye lærere. Nasjonale og internasjonale perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Litteratur:

Dysthe, O. & Samara, A. (red.) (2006). *Forskningsveiledning på master- og doktorgradsnivå*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Threshold concepts in research education and evidence of threshold crossing

Margaret Kiley^{a,b*} and Gina Wiskerc *Higher Education Research & Development*
Vol. 28, No. 4, August 2009, 431–441

Identifying threshold concepts and proposing strategies to support doctoral candidates

Margaret Kiley* *Innovations in Education and Teaching International*
Vol. 46, No. 3, August 2009, 293–304

Doctorateness as a threshold concept

Vernon Trafforda* and Shosh Leshemb *Innovations in Education and Teaching International*
Vol. 46, No. 3, August 2009, 305–316.

Encouraging postgraduate students of literature and art to cross conceptual thresholds

Gina Wiskera* and Gillian Robinsonb *Innovations in Education and Teaching International*
Vol. 46, No. 3, August 2009, 317–330

Threshold concepts and troublesome knowledge (2): Epistemological considerations and a conceptual framework for teaching and learning

JAN H.F. MEYER¹ & RAY LAND^{2*} *Higher Education* (2005) 49: 373-388

On Two Metaphors for Learning and the Dangers of Choosing Just One

Anna Sfard

Educational Researcher, Vol. 27, No. 2. (Mar., 1998), pp. 4-13.

Review of Educational Research
March 2007, Vol. 77, No. 1, pp. 81–112
DOI: 10.3102/003465430298487

The Power of Feedback

John Hattie and Helen Timperley

OBS.

Boken til Dysthe & Samara vil inngå. Noen av overnevnte artikler også, men her vil det helt sikkert være aktuelt å supplere/erstatte med andre (nyere) artikler. Her fins også en bok av Handal & Lauvås som kan være aktuell.

Handal, G. & Lauvås, P. (2006). *Forskningsveilederen*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag.
Smith, K. & Ulvik, M. (red.) (2010). *Veiledning av nye lærere. Nasjonale og internasjonale perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

FORSKNINGSVEILEDNING (Phd) (5 stp)

Undervisningssemester

Høst og/eller vår

Undervisningsspråk

Norsk

Overordnet mål

Bidra til å styrke den enkelte vitenskapelige ansattes kompetanse i forhold til veiledning av doktorgradskandidater.

Delmål

Gi deltakerne økt forståelse av ulike forhold som fremmer og hemmer læring.

Gi deltakerne en innføring i ulike veiledningstradisjoner og veiledningspraksiser.

Gi deltakerne økt innsikt i ulike forhold som påvirker relasjonen mellom veileder og doktorgradskandidat, og hva som skal til for å sikre kandidatens progresjon.

Læringsutbytte

Etter å ha gjennomført kurset skal deltakerne:

- Kjenne til noen sentrale teorier om læring
- Kjenne til noen sentrale veiledningstradisjoner og veiledningspraksiser
- Ha kunnskap om ulike forhold som har betydning for motivasjon og læring
- Være i stand til å identifisere mulige læringsmessige terskler og barrierer knyttet til eget fag og til kandidatens arbeid
- Være i stand til å bistå egne kandidater til å overkomme eventuelle læringsmessige barrierer og til å nå oppsatte mål
- Være bevisst på sin egen rolle som veileder og kunne identifisere og handle adekvat på ulike utfordringer av relasjonell og faglig karakter.

Undervisningsmetoder/arbeidsform

Kurset består av to samlinger samt arbeid i mellomperioden. Den første samlingen strekker seg over to dager. Her vil vi variere mellom korte presentasjoner, gruppediskusjoner med utgangspunkt i case og bidrag fra deltakerne. I perioden mellom første og andre samling skal deltakerne arbeide med et prosjekt. Andre samling består av en dag hvor deltakerne presenterer sine prosjekt for hverandre og mottar tilbakemelding.

Prosjekt

Deltakerne vil kunne velge mellom to ulike prosjekt, enten:

1. Utforme et veiledningsopplegg knyttet til eget fag/praksis, tenkt eller faktisk for et konkret tilfelle.

Eller:

2. Med utgangspunkt i et utlevert case diskutere ulike utfordringer/svakheter og presentere et alternativt opplegg.

Prosjektet skal beskrives i form av en skriftlig rapport. Den skriftlige rapporten skal ha et omfang på 1500-2000 ord. Deltakerne vil få utlevert en mal som spesifiserer struktur/innhold for rapporten. Den enkelte får tilbakemelding av andre kursdeltakere på sitt prosjekt/fremlegging på andre samling. Denne tilbakemeldingen skal innarbeides i den skriftlige rapporten som leveres på en nærmere angitt dato etter andre samling. Kurset er ikke godkjent før endelig rapport er innlevert. Rapportene skal være utformet på en måte som gjør at de kan publiseres på Program for universitetspedagogikk sine nettsider:
<http://www.uib.no/psyfa>

Antall deltakere

Maks antall deltakere er 20.

Litteratur/pensum

Det er utarbeidet en litteratursamling som består av en bok samt utvalgte artikler. Denne vil bli utdelt ved kursstart.

Vurdering/godkjenning

Godkjenning krever aktiv deltakelse på alle tre dager. Godkjenning forutsetter innlevering av skriftlig rapport innen oppgitt tidsfrist.

Bestått/ikke-bestått.

Evaluering

Kursdeltakerne foretar en skriftlig evaluering av kurset.

Arkivkode:

FU-sak: 4/12

Sak nr.:

Møte: 8.02.12

PhD - kandidatutvalg ved UiB

1 Innledning

Ved UIB har det tidligere vært et en organisasjon, Stipendiatenes interesseforening ved Universitetet i Bergen, SIFUB, opprettet i 2002. Den skulle være en interesseorganisasjon for doktorgradskandidatene ved UIB og arbeide for bedring av doktorgradskandidatenes kår. I sitt arbeidsprogram for 2002-2003 tok SIFB opp spørsmål om høyere lønn for stipendiater, økt avskrivning av studielån ved oppnådd doktorgrad, økt antall barnehageplasser og rekruttering til vitenskapelige stillinger. SIFU medvirket til at det ble dannet lignende organisasjoner ved andre norske universitet og var instrumentell i dannelsen av Stipendiatororganisasjonene i Norge (SiN). SIFUB har den ikke vært aktiv siden våren 2005.

Spørsmålet om en egen stipendiatororganisasjon ble drøftet på fellesmøtet mellom FU og UU i desember 2009. FU-UU fikk da en orientering ved stipendiatene Ingrid Muftuoglu og Ann-Kristin Molde som redegjorde for bakgrunnen for og hovedtrekkene i organiseringen av STIP-HF, PhD-kandidatutvalget ved Det humanistiske fakultet, et fagpolitisk (og faglig-sosialt) utvalg for alle i forskerutdanning ved fakultetet.

Presentasjonen hadde utgangspunkt i et ønske om å få opprette slike kandidatutvalg ved flere fakultet, eventuelt et felles utvalg for hele UiB. I diskusjonen ble det bl.a. sagt at

- Innspillet er interessante også for andre fakultet
- Imidlertid er det svært stor variasjon i størrelse og sammensetning av stipendiatgruppene, noen institutt har 50-60 stipendiater, mens andre bare et titalls. Mange stipendiater er ikke tilknyttet UiB fysisk, men bor andre steder i landet
- Eventuell stipendiatororganisasjon må sees i forhold til det enkelte fakultets særtrekk

Stipendiat Ann-Kristin Molde har gjennom et e-notat av 12. mai 2011 på nytt fremmet spørsmålet om en egen organisasjon for doktorgradskandidater og eventuelt også andre midlertidig vitenskapelig tilsatte ved UiB.

I det følgende vil saksframlegget gi en kort gjennomgang av status for PhD kandidater ved fakultet der det er etablert slik utvalg, dernest en kort gjennomgang av Moldes notat før kommentarer fra forskningsdirektøren og forslag til vedtak.

2 Fakultetene

2.1 STIP HF

STIP-HF var det først stipendiat utvalget ved UiB, og ved opprettelsen av utvalget ble det gjort vurderinger som er relevante for de øvrige fakultet og som derfor gjengis i noe detalj.

STIP-HF ble opprettet av stipendiatene ved Det humanistiske fakultet våren 2008. Egne vedtekter ble fastsatt og STIP-HF søkte fakultetet i oktober samme år om å få status på linje med fakultetets Studentutvalg (HFSU). Fakultetet vedtok å vurdere de reglementsmessige sidene ved søknaden gjennom kontakt bla. med Universitetsdirektørens kontor og Forskningsadministrativ avdeling i sentraladministrasjonen. Universitetsdirektørens kontor vurderte saken fra et juridisk ståsted og konkluderte med grunnlag i Universitets- og høyskoleloven at STIP-HF som utvalg ikke kan fungere eller være en del av studentdemokratiet, siden det bare er organene som er beskrevet i loven som vil kunne ha lovbestemte rettigheter. STIP-HF er heller ikke å regne som en arbeidstakerorganisasjon, og vil ikke kunne ha rett til å delta i drøftinger eller forhandlinger etter Hovedavtalen/Tilpasningsavtale, og ikke ha rettigheter i tariffspørsmål. Samlet ble STIP-HF vurdert som positiv.

Forskningsadministrativ avdeling så meget positivt på initiativet fra HF-stipendiatene og det arbeidet med i å samle gruppen med forskerutdanningskandidater tilhørende fakultetet.

I dekanens merknader til fakultetsstyret ble det tilrådt at STIP-HF ble brukt som høringsorgan i saker som gjelder gruppe B, og at STIP HF ble brukt til å fremme forslag om medlemmer til grupper og utvalg, og at det burde bli funnet andre uformelle møtepunkt mellom gruppen og fakultetet i saker av spesiell interesse for gruppen.

Med de formelle og juridiske sidene utredet gjorde fakultetet følgende vedtak i møte 24. februar 2009:

Fakultetsstyret er positive til initiativet fra STIP-HF og godkjenner bruk av utvalget i tråd med vurderingene i dekanens merknader. Dette innebærer at:

1. STIP-HF blir brukt som høringsorgan i saker som gjelder forskerutdanning.
2. STIP-HF blir brukt til å fremme forslag om medlemmer til grupper og utvalg.

Fakultetet vedtok følgende kompensasjonsordning for som ble justert med virkning fra 1.1.2012 med følgende ordning:

- Leder og sekretær kompenseres med to uker i semesteret
- Andre medlemmer i utvalget kompenseres med én uke i semesteret (for inntil 4 medlemmer utenom leder og sekretær)

For doktorgradskandidater som er stipendiater og som har pliktarbeid, vil dette inngå i pliktarbeidsåret. For kandidater i treårige stipendiatstillinger vil stipendiattiden forlenges tilsvarende kompensasjonstiden. I særskilte tilfeller og for kandidater med eksternt arbeidsgiver vil utbetaling av honorar tilsvarende satsene kunne gis.

STIP-HF får en årlig driftsstøtte på NOK 10 000.

STIP-HF uttaler seg i forskerutdanningsaker og har to lunsjmøter med fakultetsledelsen hvert semester.

2.2 Andre stipendiatutvalg

2.2.1 STIP-MN Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Stipendiatutvalget ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har hatt STIP-HF som modell. STIP-MN har representanter fra alle institutt, og er høringsinstans i tillegg til instituttene. Utvalget har ingen særskilt driftsbevilgning men representasjon på nasjonal stipendiatmøter har vært dekket av fakultetet.

2.2.2 Det medisinsk-odontologiske fakultet

Fakultetet har et programutvalg for forskerutdanning (PFU), som er et rådgivende og saksforberedende organ i spørsmål vedrørende forskerutdannings-programmene. Utvalget skal bla følge utviklingen nasjonalt og internasjonalt innen fakultetets ulike fagområder og gjennom forslag til dekan/prodekan ta de initiativ som vurderes nødvendige for å fremme og utvikle fakultetenes forskerutdanning. Utvalget har 2 representanter fra PhD kandidatene. Medlemmene oppnevnes av dekanus.

2.2.3 Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Forum for forskerutdanning er et rådgivende organ i saker som gjelder fakultetets forskerutdanning. Forumet skal gi råd i spørsmål om opptak av eksterne kandidater til programmet. Forumet består av prodekan (leder), en representant for hvert av instituttene og to doktorgradskandidater. Forumet ledes av fakultetets prodekan for forskning.

2.2.4 Det juridiske fakultet

Ved Det juridiske fakultet er stipendiatene representert i Fakultetsstyret, Studieutvalget(SU) og i Forskningsutvalget (FU) innvalgt fra gruppe B. Fakultetet har ikke opprettet et eget stipendiatutvalg.

2.2.5 Det psykologiske fakultet

Det psykologiske fakultet hadde en samling for sine stipendiater 27. januar 2012. Opprettelsen av et stipendiatutvalg er ikke på dagsorden som egen sak, men det er forholdene skulle ligge godt til rette for opprettelse av et slikt utvalg i forlengelsen av samlingen.

3 E- notat fra Ann-Kristin Molde

I en e-post av 12. mai 2011 til prorektor tok stipendiat Ann-Kristin Molde til orde for en egen organisasjon for doktorgradskandidater og eventuelt også andre midlertidig vitenskapelig tilsatte ved UiB.

Molde tar først opp rammevilkårene for en eventuell stipendiatorganisering ved UiB og ser kompensasjon ser en nøkkelfaktor for å få opp slike utvalg/organisasjoner over hele UiB, særlig om den kan gis slik at doktorgradskandidatene får frigjort tid til nettopp slikt organisasjonsarbeid. Stipendiatorganisasjonene i Norge, SiN, foreslår 4 uker årlig for leder, 3 uker for sekretær og andre med spesielle funksjoner og 2 uker for andre som kompensasjon.

Etter Moldes oppfatning er det også en nøkkelfaktor at hvert fakultet, som går inn for å opprette slike utvalg, og UiB, vedtar at slike organisasjoner/utvalg får status som formelle høringsorgan, og at de blir aktivt involvert i saker, både i kommunikasjon av forskningsadministrasjon og gjennom uformelle treff ved henholdsvis fakultets- og universitetsledelse.

En felles organisasjon for UiB vil basere seg på utvalgene ved fakultetene, og det lanseres tre alternativer

1. Et organ for alle doktorgradskandidater ved UiB, både interne og eksterne. Utvalget kan bestå av representanter fra hvert av fakultetsutvalgene. Der det ikke finnes noe fakultetsutvalg kan fakultetet være representert med medlemmer fra forskerutdanningsutvalg eller lignende på fakultetsnivå
2. Et organ for alle doktorgradskandidater pluss post doc og andre med doktorgrad. Dette kan f.eks. da bestå av en person fra hvert fakultetsutvalg for doktorgradskandidater samt noen etter valg eller fast system fra andre kategorier.
3. Et organ for alle midlertidig vitenskapelig tilsatte ved UiB, et gruppe B-organ, men kan ha som tillegg eksterne doktorgradskandidater

Molde støtter alternativ 1, men peker på at denne gruppen består av langt flere kategorier enn stipendiatene og at disse til dels har motstridende interesser. Molde foretrekker derfor alternativ 2, et organ for alle doktorgradskandidater ved UiB, som oppbygging av et demokratisk system for alle som går på forskerutdanning ved UiB, slik det finnes tilsvarende system for de som går på annen utdanning (bachelor- og masternivå).

Avslutningsvis tar Molde til orde for at UiB legger til rette for å ha et medlem i styret for Stipendiatororganisasjonen i Norge (SiN).

4 Forskningsdirektørens kommentarer

Forskerutdanning er en prioritert oppgave for UiB, og i strategien for perioden 2011-2015 heter det at

«Universitetet i Bergen har som hovedmål for forskerutdanningen: å ha og fremme forskerutdanning av høy kvalitet med tett kobling til forskningen i grunnmiljøene.

Opprettelse av utvalg som engasjerer stipendiatene i spørsmål knyttet til UiBs forskerutdanning er positivt for universitetsdemokratiet. Ønsket om å sikre en god organisering av stipendiatenes interessearbeid og organisering og anerkjennelse av stipendiatenes interessearbeid må ses på bakgrunn av den vekst i antallet stipendiater og økte prioritering som forskerutdanningen har hatt ved UiB de siste årene. UiB hadde 1472 aktive i forskerutdanning våren 2011 og antallet har vært økende de siste årene.

Stipendiatene er dermed en gruppe som har fått en større plass i universitetssamfunnet,

Som det fremgikk av utredningsarbeidet i tilknytning til Stip-HF, er denne type utvalg ikke kan være en del av studentdemokratiet og heller ikke en arbeidstakerorganisasjon med drøftings- og forhandlingsrett etter Hovedavtalen/Tilpasningsavtalen. Et stipendiatutvalg vil heller ikke ha rettigheter i tariffspørsmål. Et slikt utvalg kan imidlertid ha andre funksjoner, og det er ingen formelle hinder i veien for at et stipendiatutvalg kan være en høringsinstans, eller fremme forslag på kandidater til styret, råd og utvalg der det er naturlig at stipendiatene er representert slik praksis nå er ved Det humanistiske fakultet.

Forskerutdanning skjer med tett kobling til forskning i grunnmiljøene, og det er naturlig at de enkelte fakultet gjennom samarbeid og dialog med sine stipendiater, velger den modell som de finner tjenlig for sin virksomhet. STIP-HF er et av flere gode organisasjonsalternativer. Et felles mål for de ordninger som måtte velges er imidlertid at stipendiatene blir tatt med på råd i saker som angår deres situasjon og arbeidsvilkår, og blir hørt av administrasjon og ledelse.

Det er imidlertid rom for en lokal oppfølging. Ved UiB er forskerutdanningen organisert ved fakultetene og nært knyttet til fagmiljøene, men kun to fakultet har i dag egne stipendiatutvalg. Andre er i en oppbyggingsfase, mens noen står uten slikt utvalg eller har valgt andre ordninger. Etter forskningsdirektørens oppfatning er derfor ikke tilstrekkelig grunnlag for etablering av et felles stipendiatororgan ved UiB. På noe lenger sikt, å vurdere om en modell med utvalg på samme måte som studentutvalg kan være tjenlig for stipendiatene. En slik ordning vil sannsynligvis måtte hjemles i Universitetsloven, hvilket forutsetter utredning og behandling på nasjonalt nivå.

For å sikre stipendiatenes interesser er det heller ikke naturlig å opprette et eget utvalg for gruppe B, siden den omfatter mange som ikke inngår i forskerutdanningen.

De eksisterende utvalg bør imidlertid gis mulighet til å kunne utvikle seg over tid, gjerne med kompensasjonsordninger for de aktive stipendiatene og driftsstøtte fra fakultetene. Fakultet som ikke har etablert egne utvalg kan vurdere om det er behov for å etablere slike utvalg, eller foreta eventuelle endringer i eksisterende ordninger.

Forskningsdirektøren vil avslutningsvis peke på at UiB, som en av de fremste forskerutdanningsinstitusjonene i Norge, bør være representert i styrende organer på det nasjonale nivå i Stipendiatorganisasjonen i Norge (SiN).

Det fremmes følgende forslag til vedtak:

1. Forskningsutvalget ber universitetsledelsen oppfordre fakultetene om å legge forholdene til rett for at PhD kandidatene blir tatt med på råd og får anledning til å uttale seg i forskerutdanningssaker.
2. Fakultet som ikke har etablert egne utvalg, oppfordres til å vurdere om det er behov for å etablere stipendiatutvalg eller foreta eventuelle endringer i eksisterende ordninger.
3. Det bør legges til rette for at UiB får en representant i styret for Stipendiatorganisasjonene i Norge (SiN)

E-Notat 12.05.2011

Fra : Ann-Kristin Molde

Til : Prorektor

Organisasjon for doktorgradskandidater

UiB er per i dag det eneste universitetet (unntatt sannsynligvis Bodø, som vi ikke har helt oversikt over) som ikke har noen egen organisasjon for doktorgradskandidater og eventuelt også andre midlertidig vitenskapelig tilsatte (jf. nedenfor). Det er jo ikke særlig bra. Det fantes tidligere en organisasjon, SIFUB, men den forsvant med ildsjelene:

<http://www.uib.no/sifub/> Da jeg og noen andre tok initiativ til STIP-HF (www.stip-hf@uib.no) på slutten av høsten i 2007, vurderte vi først å få opp igjen SIFUB, men kom til at vi så et større behov for å få grepet fatt i forskerutdanningen på fakultetsnivå. Senere har Mat.Nat. fått opp et fakultetsutvalg, og jeg vet om en person på Psykologisk som vurderer å satse på det samme. Også ved SV og kanskje også andre steder har det vært gjort forsiktige forsøk. Det ideelle er imidlertid å ha slike utvalg eller organisasjoner både på fakultetsnivå og universitetsnivå, der sistnevnte da blir medlemsorganisasjon i SiN.

Et problem med organisasjoner som inkluderer doktorgradskandidater, er at folk er travle og er der i en kortere periode. Det kan dermed lett bli dårlig kontinuitet og bli en situasjon der ting faller sammen når ildsjelene forsvinner. Og det krever gjerne mer enn normal ildsjel-energi for å få startet opp noe nytt, ikke minst for travle doktorgradskandidater, slik at det lett ikke skjer. I denne situasjonen kommer institusjonene inn som et mulig stabilt element, som kan bidra til å gi slike organisasjoner mer solide rammer å utøve virksomheten i, slik at de blir mindre personavhengige og også lettere vil kunne få gjort ting (f.eks. ha tilgang på penger til lett servering på et seminar).

Mitt overordnede synspunkt nå som på fellesmøtet i slutten av 2009, er dermed at selv om ingen doktorgradskandidater eller andre bør bli "tvunget" til å bli med i noe utvalg/organisasjon, kan institusjonen, i vårt tilfelle UiB og fakultetene, gjøre svært mye for å tilrettelegge for slikt arbeid i form av å få på plass gode rammer.

SiN har nylig gjennomført to undersøkelser av betydning for dette:

<http://stipendiat.no/no/documents/other>. Rapporten fra den ene, "Undersøkelse blant medlemsorganisasjonene i SiN våren 2011" er en ganske detaljert gjennomgang av dagens medlemsorganisasjoner i SiN, deriblant med tips om hva institusjonene kan gjøre for å tilrettelegge (spørsmål 11). Svarene på sistnevnte spørsmål oppsummeres slik: "Det flest peker på, er ønsket om å bli trukket inn i relevante beslutningsprosesser og få uttale seg om viktige saker, både gjennom å komme med høringsuttalelser og gjennom dialog med ledelsen også på mer uformelle møtearenaer. Utover dette trekkes behovet for (gode nok) ordninger for driftsmidler og/eller kompensasjon frem av flere. Også administrative

støttefunksjoner er viktige. Tre av organisasjonene trekker frem at det ville vært til hjelp om institusjonen gjorde det lettere å få kontakt med flest mulig doktorgradskandidater eller mva-er, gjennom blant annet e-post-lister. En av organisasjonene peker ellers på at de selv som organisasjon har hatt stor nytte av god oppfølging fra forskningsadministrasjonen."

Den andre rapporten, "Demokratiske muligheter blant doktorgradskandidater", er basert på den undersøkelsen blant universitet og høyskoler som UiB også var med i. Vi venter nå på at denne skal behandles i UHR-FU, forhåpentligvis i juni, med tanke på eventuell utsending til norske universitet og høyskoler. I denne rapporten har SiN anbefalinger blant annet basert på innspillene ovenfor, men i tillegg spesifiserer vi hva som kan være ok kompensasjon, som 4 uker årlig for leder, 3 uker for sekretær og andre med spesielle funksjoner og 2 uker for andre. Dette er da i overensstemmelse med det som er vanlig en del steder (men det finnes også til dels mye dårligere forhold).

Disse summene kan da, slik jeg ser det, være et mulig utgangspunkt for en ordning for kompensasjon i fakultetsutvalg ved UiB og eventuelt også for UiB-organisasjonen, hvis den skal være en "vanlig" organisasjon. Hvis vi derimot mer ser for oss en UiB-organisasjon som mer bare møtes av og til, med basis i de mer arbeidende fakultetsutvalgene, er det mulig at kompensasjonen ikke trenger å være like stor for å være med der.

Selv ser jeg kompensasjon som en nøkkelfaktor for å få opp slike utvalg/organisasjoner over hele UiB, inkludert en overordnet, særlig om den kan gis slik at doktorgradskandidatene får frigjort tid til nettopp slikt organisasjonsarbeid. Om det nå er vedtatt (har ikke fått sjekket om det er det alt) at alle doktorgradskandidater skal bli tilbudt pliktarbeid, er dette et godt utgangspunkt for dette, ved at folk da bør kunne ha slikt organisasjonsarbeid som deler av sitt pliktarbeid (slik at disse personene da får redusert mengden annet arbeid), noe som da kan sees knyttet opp mot utvikling av overførbare ferdigheter. For personer som ikke har pliktarbeid eller ikke har plass til mer i pliktarbeidsåret, blir da forlengelse, eventuelt honorar, en mulighet, slik at systemet i hvert fall ikke baserer seg på at noen må gjøre slikt arbeid "på fritiden" eller på bekostning av forskningen.

En annen nøkkelfaktor er at det ved både hvert fakultet (som går inn for det) og UiB sentralt bør vedtas at slike organisasjoner/utvalg får bli et formelt høringsorgan, pluss at de blir aktivt involvert i saker, både i kommunikasjon av forskningsadministrasjon og gjennom uformelle treff ved henholdsvis fakultets- og universitetsledelse. Om alle utvalgene/organisasjonene i tillegg sikres tilstrekkelig driftsmidler til å kunne arrangere ting, pluss får tilstrekkelig hjelp til å klare administrative ting (e-post-lister eller lignende, rombestilling, osv.), skulle hoveddrammene være på plass.

Generelt ser jeg det slik at alle slike utvalg og organisasjoner bør ha egne vedtekter, som styrer driften. Vedtektene på de enkelte fakultetene bør imidlertid ikke trenge å være like, og dermed heller ikke strukturen og organisering av de ulike fakultetsutvalgene. STIP-HF og

utvalget på Mat.Nat. har f.eks. valgt ulik organisering på flere områder, deriblant i hvordan utvalget er sammensatt. Det viktige må være at dette er snakk om utvalg som i en eller annen forstand skal være fagpolitiske/universitetspolitiske/stipendiatpolitiske organ (sikret gjennom formelle rettigheter som høringsorgan) og samtidig også mer faglig-sosialt organ. De bør imidlertid selv kunne velge vekting av dette pluss hva som er hensiktsmessig oppbygging og virkemåte.

Det fakultetene kan gjøre for å tilrettelegge, er altså å gi bedre forhold til de eksisterende fakultetsutvalgene (til HF og Mat.Nat., STIP-HF ønsker f.eks. doubling av kompensasjonen opp til forslaget ovenfor) og få på plass rammer i form av rettigheter, økonomi og administrativ støtte på de andre fakultetene for så å invitere doktorgradskandidatene til møte(r) om hvorvidt de ønsker å gripe fatt i denne muligheten. Ønsker nok doktorgradskandidater det, er det bare å ha et konstituerende møte og komme i gang, med rammene på plass fra dag en, deriblant både kompensasjon og driftsmidler.

På UiB-nivå er det også naturlig at la medlemmene i det første utvalget/organisasjonen selv bestemme sine egne vedtekter, men med samme oppgaver som ovenfor, bare på UiB-plan. Men her bør man i forkant finne ut hva slags organ det skal være i form av hvilke grupper det skal representere. Som man kan se av spørsmål 1 i SiNs rapport om undersøkelse blant medlemsorganisasjonene, varierer dette i stor grad blant medlemsorganisasjonene i dag.

Jeg ser for meg tre hovedmuligheter, som alle er representert blant medlemsorganisasjoner i SiN i dag:

- 1) Dette er et organ som dekker doktorgradskandidater, forstått som alle som går på forskerutdanningen ved UiB (både interne og eksterne). Det kan da f.eks. bestå av en (ev. to) representanter fra hvert av fakultetsutvalgene. Der det ikke finnes noe fakultetsutvalg (ennå), kan fakultetet (foreløpig) være representert med representanter i forskerutdanningsutvalg eller lignende på fakultetsnivå.
- 2) Dette er et organ for alle doktorgradskandidater pluss post doc og andre med doktorgrad. Dette kan f.eks. da bestå av en person fra hvert fakultetsutvalg for doktorgradskandidater pluss f.eks. noen (etter valg eller fast system) fra andre kategorier.
- 3) Dette er et organ for alle midlertidig vitenskapelig tilsatte ved UiB, altså et gruppe B-organ (men kan ha som tillegg eksterne doktorgradskandidater). Dette er ordningen ved UiO. Fordelen ved det er at universitetsstyrerepresentanten for gruppe B får et eget råd å basere seg på. Og generelt mener jeg at det ville være hensiktsmessig. En ulempe er imidlertid at denne gruppen er veldig bred og heterogen, fra ex.phil-lærere til forskere på n-te året, og det dermed kan bli veldig mye å skulle jobbe målrettet med. Til dels er det også store motsetninger innad i gruppen.

På en måte støtter jeg alternativ 3, med tanke på å få en bedre ordning rundt universitetsstyrerepresentant. Men med tanke på forskerutdanningens og doktorgradskandidatenes beste tenker jeg at alternativ 1 kanskje er å foretrekke. Dette kan da sees som oppbygging av et demokratisk system for alle som går på forskerutdanning ved UiB, både på universitetsnivå og fakultetsnivå, slik det finnes tilsvarende system for de som går på annen utdanning her (bachelor- og masternivå).

Når det så gjelder SiN, er det hensiktsmessig om UiB normalt har en person med i styret (jeg vet ikke om dette vil gå for årstkommende år, fordi jeg ikke vil stille til gjenvalg og jeg ikke ennå vet om andre som vil, men normalt sett bør UiB ha en der). Generelt tilrettelegger UiB ellers for SiN (jf. igjen rapporten basert på undersøkelsen blant universitet og høyskoler) nettopp ved å tilrettelegge for medlemsorganisasjonene i SiN, pluss å gi tilleggskompensasjon for styremedlemmet (anbefales av SiN å gi dette etter samme satser som ovenfor). Dette vil da imidlertid gjelde maks en person i året.